

RIJEČKI FILOLOŠKI DANI

Od 18. do 20. studenoga 2004. godine održan je u Rijeci šesti znanstveni skup filologa iz Hrvatske i inozemstva što ga od 1994. godine pod nazivom Riječki filološki dani organizira Odsjek za kroatistiku riječkoga Filozofskoga fakulteta. Izlaganja su bila podijeljena u tri tematske cjeline: Vinko Pacel i njegovo doba, Tradicije europskoga identiteta i Suvremena filološka misao čime se skup vraća ishodišnim programskim odrednicama prema kojima bi svakim skupom trebalo rasvijetliti djelo kojega od filologa vezanog uz Hrvatsko primorje. U ovome ću osvrtu prikazati samo radove s jezikoslovnom tematikom, što je prikladno s obzirom na ovaj časopis i njegove čitatelje.

Skup je otvoren plenarnim izlaganjima od kojih su tri bila jezikoslovne tematike. **Josip Silić** u radu naslovljenu Kako se uspostavlja veza gramatičkoga značenja s leksičkim značenjem? apelira na nužnost uspostavljanja prijeko potrebne veze gramatike i leksikologije kako bi se moglo lakše i preciznije odrediti pripadnost rječotvorja jednoj od tih dviju disciplina, odnosno objema. Važnost se teme ogleda u jednom od temeljnih pitanja morfologije, pri utvrđivanju kriterija za svrstavanje u određene vrste riječi. **Željka Fink** izložila je rezultate poredbene analize frazema ruskoga i hrvatskoga jezika koji u svom semantičkom talogu imaju ratne ili mirnodopske slike, asocijacije ili kontekste. Posebna je pozornost posvećena kontekstu uporabe tih frazema i njihovoj stilskoj diferencijaciji. Treće i posljednje plenarno izlaganje bilo je uvodom u cijelu tematsku cjelinu o Vinku Pacelu. U radu Vinko Pacel – život i djelo **Diana Stolac** je izložila osnovne biografske i bibliografske podatke upozorivši posebno na činjenice zbog kojih V. Pacel postaje važan u hrvatskoj kul-

turnoj povijesti.

Daljnjem rasvijetljavanju djela Vinka Pacela pridonio je rad cijele sekcije. Ona je otvorena izlaganjem **Sande Ham** o Pacelovim Oblicima književne Hrvastine koji se “slovopisno, pravopisno, morfonološki i morfološki” uspoređuju s normom zagrebačke filološke škole i suvremenim normativnim postavkama. **Ljiljana Kolenić** je u radu naslovljenu Pacelov opis glagola analizirala tvorbu glagolskih oblika i usporedila je sa suvremenom tvorbom, ali i s obrascima ponuđenim u starim hrvatskim gramatikama. **Bernardina Petrović** istaknula je važnost V. Pacela u razvoju hrvatske sinonimike istaknuvši ga kao osobu koja je vjerojatno prva postavila jasno definiran stav o potrebi sastavljanja razlikovnoga rječnika sinonima u hrvatskome jeziku.

Jezik je jedan od bitnih čimbenika kulturne tradicije koju je ponajbolje razmatrati interdisciplinarno. Stoga su u sekciji posvećenoj europskim kulturnim tradicijama vrlo rijetki radovi koji se bave isključivo jezikoslovnim problemima. Od takvih bi se mogao izdvojiti rad **Josipa Miletića** koji hrvatsko kaznenopravno nazivlje razmatra kao dio europske kulturne stečevine već od rana srednjega vijeka. Jezičnih se pitanja posredno dotiče i **Estela Banov** u radu naslovljenu Književne tradicije, višejezičnost i kulturni identitet. Sekciji su priključena i dva izlaganja sa sociolingvističkom tematikom. To su radovi **Anite Peti-Stantić** i **Keitha Langstona** Gdje su granice Balkana? (sociolingvistički pogled) i **Marice Petrović** Standardizacijski procesi u Bosni i Hercegovini u vrijeme Austro-Ugarske Monarhije (časopis Nada). U prvonavedenom su radu autorskoga dvojca izloženi stavovi o pojmovima Balkan i balkansko, a istaknuta je važnost postavljanja kriterija za poredbeno proučavanje standardizacijskih procesa južnoslavenskih jezika. M. Petrović u svom

izlaganju utvrđuje utjecaj sarajevskoga polumjesečnika Nada na oblikovanje identiteta Hrvata u Bosni i upućuje na Kranjčevićev utjecaj i neke njegove stavove.

Brojem je radova s jezikoslovnom tematikom najbrojnije tematsko područje Suvremena filološka misao, a radovi su podijeljeni su u dvije sekcije. U jednoj su izloženi radovi najvećma s temama iz standardnoga jezika, a u drugoj jezičnopovijesni i dijalektološki radovi. **Lada Badurina** i **Mihaela Matešić** razmatraju tekstne konektore kao poseban tip veznih sredstava propitujući mogućnosti njihove nove klasifikacije. **Nada Ivanetić** nastavlja svoje tekstološke analize posvetivši se ovaj put svečarskim tekstovima, osobito portretima znanstvenika u publikacijama posvećenim njima u čast. Jedinu je akcentološku temu na skupu izložila **Blaženka Martinović** upućujući na odmake od preskriptivne naglasne norme u suvremenome hrvatskom standardnom jeziku. Leksičkim su temama posvećena četiri, uvjetno pet radova. **Milica Mihaljević** i **Barbara Kovačević** analizirale su frazeologiju publicističkoga stila pokušavajući utvrditi postoji li razlika u ostvaraju frazema u govornim i pisanim medijima. Pritom ističu važnost publicističkoga stila za postizanje frazeološkoga statusa novonastalih frazema, a izradile su i mali rječnik frazema koji (još) nisu zabilježeni u frazeološkim rječnicima. **Neda Pintarić** u radu Pragmemi i frazopragmemi potvrđivanja uspoređuje pragme i frazopragme hrvatskoga i poljskoga jezika, prikazujući pritom i neverbalne sastavnice i afirmativne geste koje prate verbalne jedinice. Budući da u slavističkoj literaturi nije ponuđen jedinstven odgovor o motivaciji leksema kur, **Milan Nosić** u svojem izlaganju nudi vlastito, ponešto drugačije rješenje toga problema. U radu naslovljenu Germanizmi u hrvatskim rječnicima **Barbara Štebih** analizira etimološke oznake uz germani-

zme u leksikografskim priručnicima, problematizira ulogu jezika posrednika i naglašava potrebu “dijakronijske, dijatopske i dijastratičke klasifikacije germanizama.” Leksikološkim se temama samo posredno bavi i **Nives Opačić** u radu slikovita naziva Veliko pospremanje Ježeve kućice. Autorica upućuje na “nedopustive jezične (i ine) promjene” u poznatoj slikovnici B. Čopića uvjetovane izvanjezičnim prilikama. **Mirko Peti** u radu Prilozi od pridjeva srednjega roda upućuje na semantička ograničenja tvorbe priloga od pridjeva srednjega roda, a **Branko Tošović** na dva osnovna vida padežnih odnosa: paradigmatski i sintagmatski. Autorski trojac **Vesna Požgaj-Hadži**, **Tatjana Balazić Bulc** i **Mirjana Benjak** u radu naslovljenu Koliko smo (ne)tolerantni prema govornicima hrvatskoga kao stranog jezika izlaže rezultate istraživanja stavova o govoru studenata hrvatskoga jezika kojima je prvi jezik slovenski. **Ivan Zoričić** svoj prilog posvećuje Toni Perušku koji nije bio jezikoslovac, ali se istaknuo, posebno u Istri, zauzimanjem za jezična pitanja, brigom za narodni jezik i specifičnim senzibilitetom. **Dunja Jutronić** u radu «Po ure torture» – splitski čakavski govor? nastavlja sociolingvistička istraživanja suvremenoga splitskoga govora analizirajući splitsku čakavštinu u televizijskoj emisiji Po ure torture.

Druga je sekcija bila posvećena jezičnopovijesnim i dijalektološkim temama. **Marijana Horvat** analizira pet sintaktičkih kalkova u prijevodnome Marulićevu tekstu Od naslidovan’ja Isukarstova (...) pisanu čakavskim književnim jezikom utvrđujući da se radi o utjecaju latinske i talijanske sintakse. Jezičnim sastavnicama hrvatskostaroslavenske tradicije, odnosom prema njoj i stupnju očuvanja te norme u latiničnome misalu Jurja Manzina iz 17. st. bavi se **Sanja Holjevac**. **Amira Turbić-Hadžagić** u radu Jezične osobitosti krajišničkih pisama 17. stolje-

ća analizira fonološke, morfološke, sintaktičke i leksičke jezične značajke pisama na rukopisnoj bosančici. **Ernest Barić** hrvatsku je javnost upoznao s trima hrvatskim gramatikama koje su nastale u 19. i 20. stoljeću na mađarskome jeziku i koje bi u sustavnome proučavanju razvoja hrvatske gramatike svakako valjalo uzeti u obzir. Dijalektološki se dio skupa odnosi na proučavanje čakavštine pa su **Iva Lukežić** i **Sanja Zubčić** izvijestile o promjenama u leksiku suvremenoga grobničkoga govora uspoređujući ga s leksikom zabilježenim u blagajničkoj knjizi grobničke bratovštine sv. Marije Tropačke iz 16. i 17. stoljeća, a **Sanja Vulić** opisala je jedan do sada neistražen gradišćanskohrvatski govor mjesta Hrastine smještena oko Körmennda u južnoj Mađarskoj.

Zaključna su plenarna izlaganja održali **Ivo Pranjković**, **Marija Turk** i **Marija Znika**. I. Pranjković u radu Pacelova polemiziranja komentira polemike na Pacelova djela Nješto o našem glagolu i Oblici književne hrvaštine u kojima se upućuje na manjkavosti u morfološkom opisu hrvatskoga jezika. M. Turk analizira naporednu upora-

bu posuđenica i prevedenica u hrvatskome jeziku i utvrđuje njihovu međusobnu konkurentnost, pa jedna može potisnuti drugu ili se mogu uporabno diferencirati. M. Znika u radu Značenjska ograničenja i morfološke paradigme analizira takva ograničenja koja onemogućuju uporabu nekih morfoloških oblika opimjerujući tezu na konkretnim slučajevima.

Prinos je 6. međunarodnoga znanstvenoga skupa Riječki filološki dani hrvatskome jezikoslovlju višestruk: 1. Osvjetljeno je djelo pomalo zaboravljena intelektualca Vinka Pacela čime se potiče, ali i olakšava daljnje proučavanje njegova djela. 2. Upućeno je na važnost spoznavanja jezika i kao kulturološkoga fenomena, čemu će zbog sve snažnije globalizacije, čini se, morati biti posvećeno više pozornosti. 3. Izloženi su rezultati trenutačnih jezikoslovnih istraživanja hrvatskih i inozemnih filologa.

Radovi će s ovoga znanstvenoga skupa biti objavljeni u 6. knjizi zbornika Riječki filološki dani, a ponovni će susret uslijediti 2006. godine.

Sanja Zubčić

ZNANSTVENI SKUP HRVATSKI JEZIK U DVADESETOM STOLJEĆU

 organizaciji i u prostoru Matice hrvatske održan je u Zagrebu, 20. i 21. siječnja 2005. znanstveni skup Hrvatski jezik u dvadesetom stoljeću. Skup je organiziran s nakanom rasvjetljavanja prilika i neprilika u kojima se hrvatski jezik razvijao, nije kao i istraživao u nedavno proteklom stoljeću. Organizacijski odbor skupa sačinjavali su redoviti profesori na Katedri za hrvatski jezik Filozofskoga fakulteta u Zagrebu Ivo Pranjković i Marko Samardžija. Na skupu je sudjelovalo dvadeset i sedam izlagača iz četiriju sveučilišnih središta

u Hrvatskoj (Zagreb, Rijeka, Osijek, Zadar), te iz Mađarske, Austrije i Bosne i Hercegovine. Na početku službenoga dijela sudionike i ostale nazočne pozdravio je predsjednik Matice hrvatske **Igor Zidić**, a zatim u ime Organizacijskoga odbora Marko Samardžija. Igor Zidić je u svom pozdravnom govoru istaknuo važnost hrvatskoga jezika za opstanak hrvatskoga naroda i za očuvanje samostalnosti. Marko Samardžija je nazočne podsjetio da hrvatski jezik uvijek dijeli sudbinu hrvatskoga naroda, kako u teškoćama tako i u mirmijim razdobljima.

Poslije pozdravnih govora slijedila su izlaganja. Organizatori su, želeći dati iscrpan pregled zbivanja u 20. stoljeću, podijeli-